

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการศึกษาการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดของนักเรียน ในโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดของนักเรียนประถมศึกษา
2. เพื่อเปรียบเทียบการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูด ของนักเรียนประถมศึกษาชาย
และหญิง

มีขั้นตอนการดำเนินงานตามลำดับขั้นดังนี้

1. การเตรียมการ
2. ประชากรและการสุ่มตัวอย่างประชากร
3. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย
4. การสร้างเครื่องมือและการทดลองใช้เครื่องมือ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การตรวจสอบข้อมูล
7. การวิเคราะห์ข้อมูล
8. สถิติที่ใช้ในการวิจัย
9. การเสนอผลการวิจัย

การเตรียมการ

1. ศึกษาหนังสือ เอกสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตอบสนองงานศิลปะโดย
การพูด
2. ศึกษาหนังสือ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาภาพงานศิลปะ เพื่อเป็น
แนวทางในการคัดเลือกภาพ

3. ศึกษาแนวทางในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย คือ ชุดคำถาม แบบวิเคราะห์ การตอบสนองงานศิลปะโดยการพูด

ประชากรและการสุ่มตัวอย่างประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนประถมศึกษา ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ

ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 4 และ 6 ชั้นละ 90 คน เป็นนักเรียนชาย 45 คน นักเรียนหญิง 45 คน รวมทั้งสิ้น 3 ชั้นเรียน จำนวน 270 คน

การสุ่มตัวอย่างประชากร มีวิธีการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

2.1 สุ่มโรงเรียนที่จะศึกษาจากอำเภอในจังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 อำเภอ กับอีก 1 กิ่งอำเภอ ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi Stage Sampling) โดยการจับสลาก อำเภอละ 3 โรงเรียน ตามขนาดของโรงเรียน คือ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ขนาดละ 1 โรงเรียน ดังรายละเอียดในตาราง 1

ตาราง 1 ชื่ออำเภอและชื่อโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

ขนาดของโรงเรียน	อำเภอ	จำนวนโรงเรียน	สุ่มจำนวนโรงเรียน	รายชื่อโรงเรียน
เล็ก	เมือง	5	1	วัดบางนางเกรง
	พระประแดง	12	1	วัดราษฎร์รังสรรค์
	บางพลี	22	1	วัดบางโจลงนอก
	บางบ่อ	26	1	วัดสว่างอารมณ์
กลาง	พระสมุทรเจดีย์	11	1	วัดแค
	เมือง	10	1	วัดสุขกร
	พระประแดง	10	1	วัดกลาง
	บางพลี	11	1	วัดสลุด
	บางบ่อ	6	1	ไทยรัฐวิทยา 71
พระสมุทรเจดีย์	4	1	ป้อมพระจุลจอมเกล้า	
ใหญ่	เมือง	13	1	อนุบาลวัดพิชัยสงคราม
	พระประแดง	8	1	วัดสวนส้ม
	บางพลี	4	1	วัดบางพลีใหญ่
	บางบ่อ	4	1	วัดบางบ่อ
	พระสมุทรเจดีย์	3	1	พระสมุทรเจดีย์

2.2 เลือกนักเรียนที่เป็นตัวอย่างประชากรโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi Stage sampling) ดังนี้ คือ

2.2.1 จับสลากห้องเรียนจากโรงเรียนที่สุ่มได้ในข้อ 2.1 ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2, 4 และ 6 ชั้นละ 1 ห้องเรียน ได้จำนวนทั้งสิ้น 45 ห้องเรียน

2.2.2 เลือกนักเรียนที่เป็นตัวอย่างประชากรจากห้องเรียนที่สุ่มได้ในข้อ 2.2.1 ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 4 และ 6 โดยการจับสลากจากรายชื่อนักเรียนทั้งหมดในห้อง จำนวนห้องเรียนละ 6 คน เป็นนักเรียนชาย 3 คน นักเรียนหญิง 3 คน ได้จำนวนนักเรียนที่เป็นตัวอย่างประชากร รวม 3 ชั้นเรียนของแต่ละโรงเรียน จำนวน 18 คน จำนวนตัวอย่างประชากรรวมทั้งสิ้น 270 คน เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 90 คน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 90 คน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 90 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดของนักเรียนประถมศึกษาครั้งนี้ ใช้เครื่องมือ คือ 1. ภาพงานศิลปะ 2. ชุดคำถาม 3. แบบวิเคราะห์การตอบสนองงานศิลปะโดยการพูด 4. แบบบันทึกคำตอบของนักเรียน

การสร้างเครื่องมือและการทดลองใช้เครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือและทดลองใช้เครื่องมือ ดังนี้ คือ

1. ภาพงานศิลปะเป็นจิตรกรรมภาพสี ขนาด 10 x 12 นิ้ว จำนวน 3 ภาพ คือ 1. ภาพเหมือนจริง (Realistic) 1 ภาพ 2. ภาพกึ่งนามธรรม (Semi-Abstract) 1 ภาพ 3. ภาพนามธรรม (Abstract) 1 ภาพ

ขั้นตอนในการคัดเลือกและทดลองใช้ภาพงานศิลปะมีดังนี้

1.1 ศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับลักษณะของภาพจิตรกรรมทั้ง 3 ประเภท เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการพิจารณาคัดเลือกภาพ

1.2 รวบรวมจิตรกรรมภาพสีของศิลปินที่มีชื่อเสียง เพื่อคัดสรรภาพงานศิลปะที่จะนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการทดสอบ

1.3 นำภาพงานศิลปะที่รวบรวมไว้ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ อาจารย์ที่มีประสบการณ์ด้านวิชาการที่เกี่ยวกับจิตรกรรม และมีประสบการณ์ด้านการสอนสาขาวิชาจิตรกรรม จำนวน 2 ท่าน และอาจารย์ผู้มีประสบการณ์การสอนศิลปะในระดับประถมศึกษา จำนวน 1 ท่าน พิจารณาคัดเลือกภาพจำนวน 3 ภาพ โดยอาศัยดุลยพินิจของผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาภาพเพื่อนำมาเป็นเครื่องมือในการทดสอบโดยพิจารณาคัดเลือกตามเกณฑ์ดังนี้

1.3.1 ความชัดเจนตามลักษณะในประเภทของงานศิลปะ

1.3.2 ความสมบูรณ์ตามหลักองค์ประกอบศิลป์

1.3.3 ความเหมาะสมกับวัยของนักเรียนระดับประถมศึกษา ในด้านเรื่องราว และความซับซ้อน

1.3.4 ความมีชื่อเสียงของภาพงานศิลปะ เพื่อให้ได้ภาพที่เป็นตัวแทนที่ดีในแต่ละประเภทของภาพงานศิลปะ

1.4 นำภาพงานศิลปะไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่ตัวอย่างประชากร ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2, 4 และ 6 จำนวนชั้นเรียนละ 8 คน เป็นนักเรียนชาย 4 คน นักเรียนหญิง 4 คน รวม 3 ชั้นเรียน จำนวน 24 คน เพื่อตรวจสอบเกี่ยวกับขนาดของภาพที่เหมาะสม เวลาในการนำเสนอภาพ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขนำไปใช้กับตัวอย่างประชากรต่อไป

2. ชุดคำถาม เป็นคำถามแบบปลายเปิด สร้างขึ้นเพื่อเป็นเครื่องกระตุ้นให้ผู้ถูกทดสอบพูดในขอบเขตที่จะศึกษา

ขั้นตอนในการสร้างและทดลองใช้ชุดคำถาม

1. ศึกษาลักษณะการสร้างข้อคำถามจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. สร้างข้อคำถามที่ใช้ในการทดสอบ

3. นำชุดคำถามที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาความถูกต้องเหมาะสมกับเกณฑ์ในการศึกษา ความเหมาะสมกับการใช้ในการดูภาพงานศิลปะแต่ละภาพ ตลอดจนการใช้ภาษาอย่างถูกต้องเหมาะสมของข้อคำถามในการใช้ถามนักเรียนประถมศึกษาแต่ละชั้น

4. ประมวลข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงชุดคำถาม
5. นำชุดคำถามไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่ตัวอย่างประชากร และนำมาให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแก้ไขอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้เป็นชุดคำถามที่สมบูรณ์ต่อไป

3. แบบวิเคราะห์การตอบสนองงานศิลปะโดยการพูด

แบบวิเคราะห์การตอบสนองงานศิลปะโดยการพูด สร้างขึ้นจากการประมวลแนวคิดของนักวิชาการทางด้านศิลปศึกษาหลาย ๆ ท่าน กำหนดขึ้นการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดออกเป็น 4 ชั้น คือ

ชั้นที่ 1 การบรรยาย (Description) ในชั้นนี้เป็นการแจกแจง หรือพูดถึงส่วนประกอบต่าง ๆ ในงานศิลปะ เป็นการสำรวจสิ่งต่าง ๆ ในภาพที่ปรากฏแก่สายตาเพื่อให้รู้ว่า มีอะไร หรือเป็นอะไรในภาพบ้าง โดยไม่เอาอารมณ์หรือความรู้สึกเข้ามาเกี่ยวข้อง

ชั้นที่ 2 การวิเคราะห์โครงสร้าง (Formal analysis) ในชั้นนี้เป็นการพูดถึงคุณลักษณะของรายละเอียดปลีกย่อยในงานศิลปะในเรื่องของการจัดรูปร่าง การใช้สี เส้น การทำพื้นผิว หรือบอกลักษณะความสำคัญของส่วนปลีกย่อยนั้น ๆ ว่านำมาประกอบเข้าด้วยกันแล้วเกิดอะไรขึ้น

ชั้นที่ 3 การตีความ (Interpretation) ในชั้นนี้เป็นการหาความหมายของภาพหรือส่วนต่าง ๆ ของภาพ การสะท้อนอารมณ์ต่าง ๆ ออกมาจากภาพงานศิลปะ

ชั้นที่ 4 การประเมินค่า (Evaluation or judgement) ในชั้นนี้เป็นการแสดงความรู้สึกของตนเองที่มีต่องานศิลปะในแง่ของความงาม ความชอบ การเห็นคุณค่า โดยยึดถือจากเนื้อหาหลักของงานศิลปะหรือสิ่งที่เป็นตัวแทนหลักของงานศิลปะนั้น

ขั้นตอนในการสร้าง และทดลองใช้แบบวิเคราะห์การตอบสนองงานศิลปะโดยการพูด มีดังนี้

1. ศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูด เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบวิเคราะห์

2. นำแบบวิเคราะห์การตอบสนองงานศิลปะโดยการพูด มาหาค่าความตรงเชิงประจักษ์ของเกณฑ์การพิจารณาการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดของนักเรียน โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ

จำนวน 5 ท่าน ได้แก่ผู้มีประสบการณ์การสอนศิลปะศึกษาในระดับอุดมศึกษา จำนวน 3 ท่าน และผู้มีประสบการณ์การสอนในระดับประถมศึกษาอีก 2 ท่านตรวจสอบแก้ไขความครอบคลุมของเกณฑ์ในแบบวิเคราะห์ตลอดจนการใช้ภาษา เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข

3. นำแบบวิเคราะห์การตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่ตัวอย่างประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 4 และ 6 ชั้นเรียนละ 8 คน เป็นนักเรียนชาย 4 คน และนักเรียนหญิง 4 คนรวมทั้งหมด 3 ชั้นเรียน จำนวน 24 คน โดยให้นักเรียนตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดจากการดูภาพงานศิลปะ แล้วนำข้อมูลคำพูดของนักเรียนมาตรวจสอบกับแบบวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องครอบคลุมของเกณฑ์การตอบสนองงานศิลปะโดยการพูด

4. นำแบบวิเคราะห์ซึ่งผ่านการทดลองใช้ มาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง ก่อนนำไปใช้กับตัวอย่างประชากรต่อไป

4. แบบบันทึกคำพูดของนักเรียน

แบบบันทึกคำพูดของนักเรียนเป็นแบบบันทึกที่สร้างขึ้น เพื่อใช้สำหรับบันทึกคำพูดของนักเรียนในขณะทำการทดสอบนักเรียน จากการถามคำถามในชุดคำถามตามขั้นตอนการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดทั้ง 4 ชั้น ในการดูภาพงานศิลปะทั้ง 3 ภาพ

แบบบันทึกนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพของนักเรียน ตอนที่ 2 ตารางบันทึกคำพูด โดยผู้วิจัยนำข้อมูลคำพูดของนักเรียนในแบบบันทึกคำพูดที่ได้จากการทดสอบไปวิเคราะห์ตามเกณฑ์ในแบบวิเคราะห์การตอบสนองงานศิลปะโดยการพูด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ก่อนทำการทดสอบนักเรียนเป็นรายบุคคล ได้มีการอธิบายจุดประสงค์ วิธีการในการทดสอบพร้อมทั้งจัดกิจกรรมและยกตัวอย่างประกอบ ให้แก่นักเรียนทั้งหมดในแต่ละชั้นเรียน แล้วเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีการซักถามเพื่อความเข้าใจยิ่งขึ้น โดยใช้ภาพงานศิลปะตัวอย่างซึ่งไม่ใช่ภาพงานศิลปะจริงที่ใช้ในการทดสอบ

2. ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยทำการทดสอบนักเรียนที่เป็นตัวอย่างประชากร เป็นรายบุคคลดังนี้

2.1 สร้างความคุ้นเคยกับนักเรียนด้วยการพูดคุยก่อนทำการทดสอบ

2.2 นำภาพผลงานศิลปะทั้ง 3 ภาพ คือ ภาพเหมือนจริง ภาพกึ่งนามธรรม ภาพนามธรรม ให้นักเรียนดูทีละภาพตามลำดับ และถามคำถามจากชุดคำถาม

2.3 ถามคำถามนักเรียนแต่ละคนในการดูภาพแต่ละภาพ ด้วยคำถามเดิมจากชุดคำถามเหมือนกันโดยตลอด โดยเริ่มจากคำถามในขั้นที่ 1 การบรรยาย ถามเรียงตามลำดับคำถาม จนถึงขั้นที่ 4 การประเมินค่า จึงเริ่มถามคำถามในขั้นที่ 1 ใหม่ ในการดูภาพต่อไปจนครบทั้ง 3 ภาพ และเพื่อให้ได้ข้อมูลในการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดของนักเรียนมากที่สุด ในการถามคำถามแต่ละขั้นจะใช้คำถามกระตุ้นซึ่งมีอยู่ในแต่ละขั้นของเกณฑ์การตอบสนองงานศิลปะโดยการพูด ถามนักเรียนจนกว่านักเรียนจะแสดงให้รู้ว่ามีอะไรจะพูดอีก เช่น "หมดแล้ว" "ไม่มีแล้ว" เป็นต้น และในกรณีที่ถามคำถามหลักในแต่ละขั้นแล้ว นักเรียนยังไม่พูดผู้วิจัยจะถามซ้ำอีกครั้ง

2.4 ผู้วิจัยทำการบันทึกคำตอบของนักเรียน ในขณะที่ทำการทดสอบลงในแบบบันทึกคำตอบตลอดการทดสอบตั้งแต่ต้นจนจบ

2.5 เวลาที่ใช้ในการทดสอบนักเรียนแต่ละคนประมาณคนละ 5-10 นาที

การตรวจสอบข้อมูล

1. นำแบบวิเคราะห์การตอบสนองงานศิลปะโดยการพูด ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิศึกษาเกณฑ์การตรวจสอบในแบบวิเคราะห์อย่างละเอียดล่วงหน้า เพื่อให้เกิดความคุ้นเคยก่อนการวิเคราะห์ข้อมูลจริง

2. ฝึกการใช้เครื่องมือ คือ แบบวิเคราะห์การตอบสนองงานศิลปะโดยการพูด กับผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการนิยามลักษณะคำตอบของนักเรียนตามลักษณะการตอบสนองงานศิลปะกับเกณฑ์ในแบบวิเคราะห์กับผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ผลการตรวจสอบข้อมูลมีความถูกต้องน่าเชื่อถือ

3. ผู้ทรงคุณวุฒิ 2 ท่าน และผู้วิจัยตรวจสอบข้อมูลคำตอบตามรายละเอียดของเกณฑ์ในแบบวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

5. วิเคราะห์ค่าพูดของนักเรียน กับแบบวิเคราะห์การตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดของนักเรียนประถมศึกษา และนำมาหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ ค่าไคสแควร์ โดยการทดสอบความมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ความแตกต่างของการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดของนักเรียนประถมศึกษาชายและหญิง โดยใช้สูตรหาค่าไคสแควร์ (χ^2)

การเสนอผลการวิจัย

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ